

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
OPĆINA TEŠANJ
OPĆINSKI NAČELNIK**

Broj: 02-24-5-86/17

Datum: 13.01.2017. godine

OPĆINSKO VIJEĆE

**PREDMET: Informacija o stanju u poljoprivredi i
realizaciji Programa novčanih poticaja u 2016. godini**

Efekat općinskih poticaja

Od 2006. godine izdvajaju se određena sredstva u budžetu Općine Tešanj kao grant za razvoj poljoprivrede i shodno tome svake godine donosi se Program novčanih podsticaja za unapređenje primarne poljoprivredne proizvodnje na području općine Tešanj. Programom se propisuju uslovi i način ostvarivanja novčanih podrški, a na osnovu izvještaja komisija i izvršenog obračuna odobrenih sredstava za poticaje, u decembru mjesecu se vrši isplata na žiro-račune korisnika. O realizaciji Programa i utrošku novčanih sredstva dostavlja se informacija Općinskom vijeću.

Za svaku godinu se donosi Program kojim se potiču različiti vidovi animalne i biljne proizvodnje a nastoji se usmjeriti na proizvodnje koje su najviše prisutne na području naše općine i koje imaju mogućnosti za dalji razvoj te shodno tome određene proizvodnje se potiču konstantno dok su se određeni vidovi proizvodnje mijenjali kao i kriterij minimuma proizvodnje koju treba korisnik imati da bi mogao ostvariti pravo na novčana poticajna sredstva.

Analizirajući broj korisnika i obim proizvodnje, te kretanja od prve godine poticaja do danas, utvrđena su značajna povećanja u obimu proizvodnje kao i broju korisnika:

-u oblasti animalne proizvodnje, najveći efekat je postignut u proizvodnji mlijeka, u 2006. godini je bilo 159 korisnika sa **593** muzna grla, dok je u 2016. godini bilo 343 korisnika sa **1.653** grla, a povećanje je evidentno i kod proizvodnje mesa odnosno tova junadi tako da je sa 29 korisnika i **127** grla u tovu, u 2016. godini poticaj ostvarilo 43 korisnika za **234** grla. Poticaj za pčelarstvo je u kontinuitetu od prve godine općinskih poticaja kada je poticaj ostvarilo 40 gazdinstava sa ukupno **1.572** košnice, dok je u 2016.godini poticaj ostvarilo 44 gazdinstva sa ukupno **2370** košnica. Obzirom da se loše vremenske prilike odraze na pčele i proizvodnju meda tako i tokom godina oscilira i broj košnica.

Poticaj	2006		2016	
	broj grla	broj korisnika	broj grla	broj korisnika
Proizvodnja mlijeka	593	159	1.653	343
Tov junadi	127	29	234	43
Pčelarstvo	1.572	40	2.370	44

-u oblasti biljne proizvodnje, najveći efekat poticaja ostvaren je u proizvodnji u plastenicima gdje je u porastu broj korisnika iako je tokom godina povećavan kriterij minimalne površine pod plastenicima, tako da je unazad dvije godine kriterij minimalna površina pod plastenicima 300 m². U 2006. godini je bilo 29 korisnika sa **7.217** m² dok je u 2016.godini poticaj ostvarilo 49 porodičnih gazdinstava sa **26.150** m². Do 2011. godine u voćarskoj proizvodnji poticano je zasnivanje i/ili održavanje zasnovanih voćnjaka, mjera kojom se sigurno doprinijelo podizanju novih intenzivnih zasada voća. Kako se poticaji sve više usmjeravaju na tržišno orjentisanu proizvodnju, od 2009. godine uveden je poticaj proizvodnji voća za otkup, a stupanjem u rod zasada maline podignutih u jesen 2014. godine došlo je do povećanja broja korisnika i otkupljenih

količina voća, tako da je poticaj ostvarilo 45 korisnika sa predatih cca **100** tona voća. U proizvodnji povrća na otvorenom sa **6,9** ha i 11 korisnika, u 2016. godini smo imali 30 korisnika i površinu od **21** ha.

Poticaj	2006/09/10		2016	
	količina	broj korisnika	količina	broj korisnika
Proizvodnja u plast.	7.217 m ²	29	26.150 m ²	49
Proizvodnja povrća	6,9 ha	11	21 ha	30
Voće za otkup	40 t	4	95,5 t	45
Povrće za otkup	140 t	35	570 t	106

Značajan iskorak je napravljen u proizvodnji povrća za otkup, odnosno pokretanjem organizovane proizvodnje kornišona na području naše općine, od 2010. godine uveden je ovaj vid poticaja, i prve godine je bilo 35 korisnika i otkupljenih **140** tona. U 2011. godini bilo je 94 korisnika i ostvarena proizvodnja od 530 tona kornišona, da bi došlo do pada narednih godina, a u 2016. godini smo imali 106 korisnika i predato je u otkup **570** tona kornišona.

Za novčani poticaj primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u jedanaest godina novčanih poticaja, utrošeno je oko **2.900.000** KM. U prvoj godini uvođenja poticaja poljoprivrednoj proizvodnji smo imali **339** zahtjeva dok je u 2016. godini zaprimljeno **689** zahtjeva za općinski novčani poticaj poljoprivrednoj proizvodnji.

Osim novčanih poticaja primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji a shodno Programu, cca 5% sredstava se utroši na aktivnosti koje su od značaja za razvoj poljoprivrede kao što su edukacije, radio i tv emisije o pljoprivredi a podržavane su i aktivnosti zadruga i udruženja od značaja za jačanje poljoprivredne proizvodnje, tako da je data podrška Udruženju poljoprivrednika Tešnja za nabavku laktofriza za prikupljanje mlijeka, OPZ „Zlatna kap“ za nabavku opreme za povećanje proizvodnje sira i otkupa mlijeka, podrška osnivanju zadruga „Kapi života“ te podrška udruženju „Ruka“ za obezbjeđenje prostora za smještaj sušnice za ljekobilje. Četiri godine zaredom realizuje se aktivnost izbora najpoljoprivrednog gazdinstva, mjera kojom se nastoje potaknuti gazdinstva da budu što bolja u proizvodnji kojom se bave, da su tržišno orjentisana i ostvaruju prihod za članove domaćinstva. U odnosu na prve tri godine, u 2016. godini kriterij za izbor najpoljoprivrednika bio je ostvarena i u otkup predata količina mlijeka, mesa, voća ili povrća.

Pored općinskih novčanih poticaja, gazdinstva ostvaruju i novčanu podršku sa federalnog i/ili kantonalnog nivoa. Do momenta izrade Informacije nismo dobili tražene podatke o ostvarenim poticajima sa federalnog nivoa, dok je sa kantonalnog nivo u 2016. godini. ostvaren poticaj u iznosu **391.156,30** KM (tabela:2-pregled realizovanih poticaja).

Stanje u poljoprivredi

Povoljni prirodni uslovi, tradicija bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom, novčane podrške, mogućnost samozapošljavanja i sticanja novčanih prihoda i drugo, uticali su na razvoj poljoprivredne proizvodnje na području naše općine.

U stočarskoj proizvodnji najznačajnija grana je govedarstvo, u kojoj je i dalje posebno razvijena proizvodnja mlijeka, kojom se bavi i najveći broj gazdinstava. Da je najrazvijenija proizvodnja mlijeka govori i podatak da cca 900 gazdinstava ima sklopljen ugovor o otkupu mlijeka, od čega ih cca 470 ostvaruje federalnu premiju na mlijeko, odnosno preda minimalno 500 litara mlijeka mjesečno. Većina porodičnih gazdinstava uzgaja od 3-5 muznih krava, 70 ih ima u uzgaju 6-9 muznih krava, dok ih manji broj ima u uzgoju 11 i više muznih krava. U proizvodnji mlijeka i uzgoju muznih krava izdvaja se „Moja farma Ljeskovac“ vlasništvo Hasić Eldina, gdje se na farmi na lokalitetu Rosulja, trenutno nalazi 45 muznih grla od ukupno 80 goveda u uzgoju. Otkup mlijeka od proizvođača sa područja naše općine vrši mljekara „Saraj Milk“ Maglaj, „ZIM“ Zenica, „IMMER“ Gradačac i mljekara „Meglle“ Bihać. Na području naše općine, aktivne su dvije poljoprivredne zadruge i to Poljoprivredna zadruga „Kapi života“ koja po osnovu ugovora o otkupu mlijeka, za mljekaru „Meglle“ vrši otkup mlijeka od poljoprivrednih proizvođača. Ova zadruga okuplja i najveći broj proizvođača mlijeka, i u 2016. godini otkupljeno je oko **2.500.000** litara sirovog mlijeka. Otkupom mlijeka bavi se i Opća poljoprivredna zadruga „Zlatna kap“, koja ima oko 210 kooperanata i u 2016. godini zadruga je otkupila oko **1.800.000** litara mlijeka. Osim otkupom mlijeka, koji vrši za potrebe zadruga i mljekaru Immer Gradačac, zadruga se bavi preradom mlijeka i proizvodnjom raznih vrsta sireva tako da dnevno preradi 1.500 litara mlijeka. U cilju razvoja i unapređenja postojeće proizvodnje, Zadruga je realizovala veći broj projekata, a u toku su završne aktivnosti na realizaciji projekta

Farma II, i uskoro se očekuje dodjela 100 muzilica za farmere. U tekućoj godini u planu je i proširenje postojećih kapaciteta. U 2016. godini Agencija za razvoj općine Tešanj je u saradnji sa obje navedene zadruge implementirala projekat „Unapređenje otkupa mlijeka na području općine Tešanj“ i obezbjeđeno je 35 muzilica i dva aparata za analizu mlijeka za potrebe zadruga. Tokom godine organizovano je više edukacija za farmere na temu proizvodnje mlijeka. Za prikupljanje i skladištenje mlijeka obezbjeđeno je 41 laktofriz u više mjesnih sredina, a od toga 21 za mljekaru „Megle“, 9 za mljekaru „Immer“, 2 za Zeničku mljekaru, 1 posjeduje Maglajska mljekara i 9 laktofriza posjeduje Zlatna kap. U 2016. godini u federalni Program novčanih poticaja proizvodnji uveden je kriterij da gazdinstvo u toku godine može ostvariti novčani poticaj do maksimalanog iznosa od 6.000,00 KM što je uticalo na povećanje broja proizvođača koji su registrovali poljoprivrednu djelatnost, tako da ih je 23 registrovalo farme za proizvodnju mlijeka. U govedarskoj proizvodnji treba pomenuti i proizvodnju goveđeg mesa odnosno tov junadi a značajniju proizvodnju goveđeg mesa ostvaruje firma „Has komerc2“ na farmi za tov junadi u Jevadžijama, kapaciteta 250 grla u tovu.

U peradarskoj proizvodnji prvenstveno zahvaljujući registriranim preduzećima za otkup i preradu brojerskog mesa, u porastu je i broj proizvođača koji se bave organizovanom proizvodnjom mesa brojlera. Na području općine Tešanj doo „Madi“ vrši otkup i preradu mesa brojlera, a izgradnjom farmi na lokalitetu Ekonomija doći će i do povećanja proizvodnje mesa brojlera. U peradarskoj proizvodnji treba istaći preduzeća d.o.o. „Agrobis“, d.o.o. „Zammah“, d.o.o. „M-DŽ“ koja se bave uzgojem i ugovornom prodajom tovnih pilića, a šest proizvođača je registrovalo poljoprivrednu djelatnost-farme za tov pilića. U 2016. godini na osnovu zaključenog Ugovora o zakupu pilićarnika u Džemilić planjama, koji je renoviran od strane zakupca, krajem godine je registrovano preduzeće d.o.o. „BOPROM“ i u dvije etaže pokrenuta je proizvodnja sa prvim turnusom od 20.000 tovnih pilića, a u ovoj godini planiran je završetak treće etaže i zatvaranje ciklusa od 40.000 tovnih pilića u turnusu. Uzgojem peradi i proizvodnjom konzumnih jaja se bavi d.o.o. „Ekofarm“ Šije i Ćorić Meho iz Orašje Planja. O zdravstvenom stanju stočnog fonda brinu se 4 veterinarske stanice, d.o.o. „Veterinarska stanica“ Tešanj, d.o.o. „MI-VET“ Tešanj, d.o.o. „UNI-VET“ Jelah i „dr. Jazvin“ d.o.o. Tešanjka.

U voćarskoj proizvodnji posljednjih godina povećan je obim proizvodnje kroz zasnivanje novih nasada intenzivnih voćnjaka, dominantne voćne vrste su šljiva, jabuka, kruška, orah i druge visokostablašice. Voćarstvo kao oblik proizvodnje je jedna od najproduktivnijih poljoprivrednih grana ali problem predstavlja nedostatak hladnjače za skladištenje i čuvanje voća. Agencija za razvoj općine Tešanj je u 2014 godine realizovala projekat zasnivanja zasada maline, u koji je do danas uključeno 52 proizvođača maline sa 10,2 ha zasada. Osim navedenog, proizvođači su individualno podizali zasade maline tako je do danas na području naše općine zasnovano oko **17 ha** zasada maline.

U ratarskoj proizvodnji, i dalje su od žitarica najveće sjetvene površine pod kukuruzom i pšenicom, dok od povrtlarskih kultura krastavac, krompir, kupus, luk i drugo povrće. Značajan pomak napravljen je u organizovanoj proizvodnji kornišona, koja je prvi put pokrenuta 2009. godine u saradnji sa ZZ „Gračanka“ a od 2015. navedenu proizvodnju je pokrenulo i preduzeće „Agrona“ Živinice, tako da je u 2016. godini ostvarena značajna proizvodnja i otkupljeno je ukupno **570 tona kornišona**. Značajnije bavljenje proizvodnjom povrća na otvorenom je uglavnom ograničeno zbog usitnjenih posjeda, nemogućnosti primjene mehanizacije i nedostatka sistema za navodnjavanje. Osim proizvodnje povrća na otvorenom, u stalnom porastu je i proizvodnja povrća u plastenicima a gazdinstva koja se bave plasteničkom proizvodnjom uglavnom su tržišno orjentisana i najveći broj ih posjeduje plastenike površine od 300-1000 m², a sedam gazdinstava ima registrovanu djelatnost-proizvodnja u plastenicima. Realizacijom projekta Agencije za razvoj općine Tešanj i Češkoe razvojne agencije „Povećanje prihoda ugroženih grupa kroz porodičnu poljoprivredu“ 50 odabranih korisnika je potpisalo Ugovor o dodjeli plastenika površine 300 m², a za odabrane korisnike je organizovana teoretska i praktična obuka od strane stručnih osoba.

U oblasti biljne proizvodnje treba istaći doo „Agroproduction“ firmu koja je prva na području naše općine pokrenula organsku proizvodnju povrća, na zakupljenom zemljištu u Kaloševiću, i to proizvodnju paprike i krastavca u plastenicima na ukupnoj površini od 6000 m² i proizvodnju tikve na otvorenom na površini od 1 hektara. Preduzeće je pokrenulo proceduru certificiranja organske proizvodnje a u ovoj godini je u planu i aktivnost na dobivanju GLOBAL GAP sertifikata. Značajno mjesto u biljnoj proizvodnji zauzima d.o.o. „BIOŠAMP“, firma za proizvodnju i preradu šampinjona i bukovača.

Na području općine Tešanj prisutni su i drugi vidovi poljoprivedne proizvodnje, kao što su uzgoj pčela i proizvodnja meda sa cca 3000 košnica, a udruženje pčelara „Pčela“ je uspješno organizovalo **deseti** sajam pčelarstva-Tešanj, zatim uzgoj ovaca, proizvodnja ljekobilja i dr. a odlika za sve oblasti poljoprivedne proizvodnje je da na gazdinstvu uglavnom rade članovi domaćinstva, veoma mali broj angažuje sezonsku radnu snagu.

Registracija poljoprivrednih gazdinstava i klijenata

Kako je Zakonom o poljoprivredi propisano da sva fizička i pravna lica koja žele aplicirati na poticaj moraju biti upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata prema mjestu prebivališta odnosno sjedišta, koji vodi općinska služba nadležna za poslove poljoprivrede, u elektronskoj bazi, u toku 2016. godine upisano je novih **181** gazdinstvo. Gazdinstva koja su već upisana u Registar imaju obavezu da u periodu od 1. januara do 31. marta tekuće godine izvrše prijavu promjena odnosno ažuriranje podataka, a ažurna lista je jedan od uslova za ostviranje novčanih poticaja, tako da je u 2016. godini **789** gazdinstava ažuriralo svoje podatke, a do danas je upisano **1780** gazdinstava.

Realizacija Programa novčanih poticaja poljoprivrednoj proizvodnji u 2016.godini

Za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji u 2016. godini planirana su budžetska sredstva u iznosu od **315.000 KM**. U periodu od maja do novembra mjeseca, zaprimljeno je **689** zahtjeva za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji, od toga 450 zahtjeva za animalnu i 239 zahtjeva za biljnu proizvodnju. Od ukupno zaprimljenih zahtjeva, **660** zahtjeva je pozitivno riješeno a **29** zahtjeva je odbijeno jer nisu ispunjavali sve potrebne kriterije a o razlozima odbijanja podnosioci zahtjeva su pismeno obaviješteni. U oblasti animalne proizvodnje najveći broj zahtjeva se odnosio **na podršku proizvodnji mlijeka**, a u oblasti biljne proizvodnje **na podršku proizvodnji povrća za otkup**. Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja na terenu, stručne komisije su izvršile obračun ostvarenog iznosa i prema spisku korisnika izvršena je isplata **326.104,60** KM za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji.

Posmatrajući obim proizvodnje, prikazan u tabelarnom prilogu ove Informacije, možemo konstatovati da je u odnosu na prethodnu godinu primjetno značajnije povećanje u animalnoj proizvodnji u proizvodnji mlijeka a u biljnoj proizvodnji u proizvodnji povrća i voća za otkup. Ukupna površina pod plastenicima je manja u odnosu na prošlu godinu jer se odnosi samo na porodična gazdinstva dok su gazdinstva koja imaju registrovan obrt, aplicirala na kantonalni poticaj. Za mjeru podrške zasnivanju novih zasada autohtonog voća nije bilo podnijetih zahtjeva.

Četvrti put zaredom je putem zadruge „Kapi života“ realizovan izbor po tri najbolja poljoprivredna gazdinstva u oblasti animalne i oblasti biljne proizvodnje, a na osnovu ostvarene proizvodnje mlijeka, mesa, voća ili povrća za što su izdvojena sredstva u iznosu od **2.400,00** KM. Najuspješnijim su uz novčane nagrade uručene i zahvalnice.

Rezime

Novčanim poticajima kao i realizacijom aktivnosti vezanih za poljoprivredu, Općina daje značajnu podršku razvoju poljoprivredne proizvodnje. Nadamo se da će i u ovoj godini izdvajanje budžetskih sredstava za poticaj poljoprivrednoj proizvodnji kao i prethodnih godina, dati značajnu podršku poljoprivrednim gazdinstvima, a očekivati je povećanje u proizvodnji mlijeka, povrća i voća za otkup kao i plasteničkoj proizvodnji. Najavljenim investicijama će se steći preduslovi da se poticajne mjere više usmjeravaju na količine za otkup kao i proizvodnju koja se ne potiče sa federalnog ili kantonalnog nivoa.

PRILOG:

- 1.Pregled korištenja poticajnih sredstava u 2015 i 2016 godini
- 2.Pregled realizovanih kantonalnih poticaja
- 3.Spisak korisnika sa iznosima poticaja

OBRADIVAČ

Služba za finansije, privredu,
komunalne i inspeksijske poslove
Hamzalija Hojkurić dipl.ecc.

OPĆINSKI NAČELNIK

Mr. sci. Suad Huskić

Tabela 1: KORIŠTENJE PODSTICAJNIH SREDSTAVA U 2015. i 2016. GODINI

	Namjena poticajnih sredstava	REALIZOVANO 2015		REALIZOVANO 2016	
		Obim	Sredstava KM	Obim	Sredstava KM
1.	Proizvodnja na otvorenom	209 dunuma	15.362,00	217 dunuma	17.835,00
2.	Plastenička proizvodnja	32.224 m ²	44.936,00	26.150 m ²	39.827,60
3.	Proizvodnja povrća za otkup	328.609 kg	49.205,00	576.358 kg	47.110,82
4.	Proizvodnja voća za otkup	66.433 kg	6.689,00	95.495,5 kg	14.071,68
5.	Proizvodnja kravljeg mlijeka	1574 grla	153.011,00	1653 grla	169.662,50
6.	Tov junadi	227 grla	17.194,00	234 grla	18.450,00
7.	Pčelarstvo	2286 košnica	17.294,00	2370 košnica	19.147,00
8.	Tov pilića-brojlera	173.525 grla	9.951,00	0	0
9.	Zasnivanje zasada autohtonog voća			0	0

Ukupno	313.642 KM	Ukupno	326.104,60 KM
Korisnika	529	Korisnika	607

Tabela 2: Tabelarni pregled realizovanih kantonalnih poticaja poljoprivredi u 2016.godini.

	NAZIV POTICAJA	ODOBRENA SREDSTVA (KM)
1.	Premija za uzgoj brojlera-registrovane farme	51.536,00
2.	Podrška za koke nosilice	15.950,00
3.	Podrška za farme muznih grla	69.600,00
4.	Podrška za sufinansiranje provedbe dijag. ispitivanja	27.280,00
5.	Podrška za proizvodnju povrća i cvijeća u plastenicima	28.198,30
6.	Podrška za proizvodnju maline, kupine	7.085,00
7.	Podrška za proizvodnju krastavca-kornišona	22.028,00
8.	Premija za proizvodnju plantažne borovnice i aronije	1.642,00
9.	Premija za nove zasade jagodičastog voća	3.625,00
10.	Premija prerađivačima pilećeg mesa	30.00,00
11.	Premija za otkup mlijeka otkupljivačima mlijeka	64.115,00
12.	Premija otkupljivačima jagodičastog voća	3.797,00
13.	Podrška za nabavku platenika	10.00,00
14.	Podrška projektima iz oblasti pčelarstva	3.000,00
15.	Projekti iz poljoprivrede	47.000,00
16.	Podrška u govedarskoj proizvodnji	1.800,00
17.	Podrška udruženjima poljoprivrednika	2.500,00
18.	Pomoć poljoprivrednicima	2.000,00
	UKUPNO	391.156,30